

1. Степашин С. В. Конституционный аудит / С. В. Степашин. – М.: Наука, 2006. – 816 с. – (Экономика и социология знания).
2. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.intosai.org/about-us.html>.
3. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16737525>.
4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eurosai.org/eng/EEP3.asp?menu=eep>.
5. Коврякова Е. В. Парламентский контроль: зарубежный опыт и российская практика / Е. В. Коврякова. – М.: ОАО «Издательский дом «Городец»», 2005. – 192 с.
6. Новые компетенции Счетной палаты Бельгии // EUROSAI. – № 12. – 2006. – С. 87–92.
7. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.nao.org.uk/about_us.aspx.
8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gao.gov/>
9. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: Подготовка аудиторов в Счетной палате Австрии // EUROSAI. – № 12. – 2006. – С. 93-97.

УДК 657.424:634.8

Стоянова-Коваль С. С., к.е.н.

Одесский державный аграрный университет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙ ВЕРТИКАЛЬНО ІНТЕГРОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОГРАДАРСЬКОЇ ЦАРИНИ

Розглянуто умови розвитку галузі виноградарства на принципах вертикальної інтеграції. Наведено сутність виникнення та механізм динаміки транзакційних витрат в умовах вертикальної інтеграції бізнесу.

Ключові слова: вертикальна інтеграція, АПК, транзакційні витрати.

Stoyanova-Koval S.

ACTUAL PROBLEMS OF MANAGEMENT OF INVESTMENTS ACCOUNTING IN VERTICALLY INTEGRATED ENTERPRISES OF WINE INDUSTRY

The terms of development of viticulturist industry are considered on principles of vertical integration. Essence of origin and mechanism of dynamics of transaction cost is examined in the conditions of vertical integration of business

Key words: vertical integration, agriculture industrial complex, transaction cost.

Стоянова-Коваль С. С.

Стоянова-Коваль С. С.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УЧЕТА ИНВЕСТИЦИЙ ВЕРТИКАЛЬНО ИНТЕГРИРОВАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИНОГРАДАРСКОЙ ОТРАСЛИ

Рассмотрены условия развития отрасли виноградарства на принципах вертикальной интеграции. Приведена сущность возникновения и механизм динамики транзакционных расходов в условиях вертикальной интеграции бизнеса.

Ключевые слова: вертикальная интеграция, АПК, транзакционные издержки.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах застосування нових принципів економічних відносин виникла необхідність перегляду функцій бухгалтерського обліку й можливостей інтегрованого використання з іншими функціями управління. Очевидним став факт необхідності зміни обліку й значно більшої його адаптації до потреб управління порівняно з можливостями його статичної моделі використаної раніше, в якій вплив конкуренції на хід відтворення основних засобів і довгострокових біологічних активів враховувалися недостатньо.

Закономірності відновлення основного фізичного і фінансового капіталу обумовили зміну їх обліку й звітності. Така необхідність пов'язана із тим, що в умовах планової економіки й в умовах ринкової економіки діють різні принципи формування інвестиційних ресурсів, використовуються різні джерела відновлення основних засобів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. За останні роки вчені-економісти, серед яких М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, А. Д. Гудзинський, С. Ф. Голов, М. Я. Дем'яненко, В. М. Жук, Г. Г. Кірейцев та інші, зробили вагомий вклад у вирішення загальних проблем теорії й методології бухгалтерського обліку й контролю. Разом з тим, незважаючи на численні публікації, наукова розробка теоретичних і особливо методологічних положень системи бухгалтерського обліку стосовно аграрної сфери повною мірою не відповідає умовам трансформаційної економіки. Відсутність системного рішення теорії, методології, методики й практики бухгалтерського обліку не сприяє повній реалізації його функцій і виконання завдань у системі управління, особливо в галузі виноградарства.

Цілі статті. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних положень щодо вдосконалення управління бухгалтерського обліку інвестицій у межах обліково-аналітичної системи підприємств галузі виноградарства в умовах вертикально інтегрованого бізнесу.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ринкові відносини об'єктивно вимагають зміни функціональної спрямованості бухгалтерського обліку інвестиційних процесів. Вони переорієнтовують його з інструменту ретроспективного відображення інвестиційних процесів у інструмент інформаційного забезпечення обґрунтованих інвестиційних рішень. Виходячи із цього, форми організації обліку, що використовувалися, як і його прийоми, повинні відповідати вимогам методології обліку як складової методології економічної науки.

Розвиток бухгалтерського обліку в сільському господарстві відбувається на основі створення нової національної системи для всіх галузей економічної діяльності у формі розробки положень (стандартів) обліку, які не суперечать Міжнародним стандартам фінансової звітності. Такий підхід забезпечує вирішення лише одного завдання. Він надає необхідну інформацію лише зовнішнім користувачам як інвесторам. Разом з тим, проблеми створення й використання обліково-аналітичного механізму в управлінні інвестиційною діяльністю виноградарських підприємств обумовлюють вирішення і багатьох інших завдань.

Міжнародні й національні стандарти різних країн також відображають положення про облік інвестицій різних напрямків: в основний капітал, цінні папери, в асоційовані й дочірні компанії й т.д. Загальний підхід до обліку інвестицій викладений положеннями з обліку й відбиттю у фінансовій звітності інвестицій, передбачених МСФЗ 25 «Облік інвестицій» (у редакції 2004 р.), МСФЗ 27 «Консолідовані фінансові звіти й облік інвестицій у дочірні підприємства» (у редакції 2004 р.), МСФО 28 «Облік інвестицій в асоційовані підприємства» (у редакції 2004 р.), МСФЗ 31 «Відображення у фінансовій звітності частки участі в спільній діяльності» (у редакції 2004 р.).

Відповідно до МСФЗ 25 «Облік інвестицій» під інвестиціями розуміються активи, що надають економічні вигоди у формі відсотка, дивідендів, роялті й орендної плати, а також у формі підвищення вартості капіталу. Основні засоби, у контексті даного стандарту, до інвестицій не зараховано, за винятком інвестиційної власності, мається на увазі вкладення в земельні ділянки й нерухомість, котрі не передбачається застосовувати в основній діяльності організації, а тільки з метою підвищення вартості капіталу [1].

Облікова політика підприємства щодо інвестиційної власності відповідно з вимогами МСФЗ повинна розкриватися в примітках до фінансової звітності. Користувачі фінансової звітності повинні одержати всю необхідну інформацію й добре розуміти методику відображення інвестиційної власності у фінансовій звітності. Поняття «інвестиційна власність» для українського обліку – явище нове. Міжнародного стандарту щодо інвестиційної власності поки що не існує, але Міжнародним комітетом зі стандартів фінансової звітності був виданий для коментарів до 31 жовтня 1999 р. запропонований стандарт МСФЗ 40 «Інвестиційна власність», зазначає, що підприємство повинне: вимірювати всю інвестиційну власність за справедливою ціною; визнавати всі зміни в справедливій ціні інвестиційної власності у звіті про прибутки й збитки [1].

Умови відносин між агентами ринку, що будуються на положеннях контрактного права передбачають свободу підприємницької діяльності, яка організована на основі розвиненої приватної власності на засоби виробництва. Формування власності отримало нові ознаки й особливості. Ці умови мотивують пошук найефективніших напрямків використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Інвестиційна діяльність стає вирішальною в забезпеченні високої конкурентної позиції підприємства й відособленою сферою бухгалтерського відображення, аналізу, контролю, планування й прогнозування.

Поняття інвестицій сполучене з поняттям цінності бізнесу або підприємства. У міжнародній практиці план розвитку будь-якого підприємства представляється у вигляді сукупності бізнес-планів або окремого бізнес-плану, що є структурованим описом інвестиційного проекту розвитку підприємства.

Облік інвестицій, здійснених у формі капітальних вкладень, як облік будь-якого іншого об'єкта управління призначеного для досягнення та виконання, підпорядкований загальним цілям і завданням бухгалтерського обліку. Для побудови раціональної системи інформаційного забезпечення інвестиційного менеджменту, важливо акцентувати на принципах організації обліку. Вони пов'язані із забезпеченням якісної і своєчасної інформації для прийняття рішень.

Це дозволить при дослідженні методологічних основ бухгалтерського обліку інвестицій визначити більш ефективний напрямок у систематизації аналітичних показників для формування інформації про інвестиції у фінансовій звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності, передбачають два основних допущення, які можуть бути прийняті при формуванні інформації для складання звітності:

- метод нарахування, коли результати операцій та інших подій визнаються за фактом їхнього здійснення (а не тоді, коли кошти або їхні еквіваленти отримані або виплачені). Господарські операції відображаються в облікових записах і включаються у звітність тих періодів, до яких вони були здійснені. Дана вимога передбачена в Податковому кодексі.

- безперервність діяльності, тобто підприємство діє й буде діяти в найближчому майбутньому. Передбачається, що підприємство не потребує ліквідації або істотного скорочення масштабів своєї діяльності.

Крім того, міжнародні стандарти фінансової звітності висувають вимоги до якісних характеристик звітності, оскільки «Якісні характеристики є атрибутами, що породжують інформацію, яка представляє інтерес у фінансовій звітності для зовнішніх користувачів. Чотирма основними якісними характеристиками є: зрозумілість, доречність, надійність і порівнянність» [2, с. 37].

Очевидно, що інформація про інвестиційну діяльність галузі залежить від напрямків інвестиційної політики, підходів у визначенні «витрат» і «доходів» і, як результат, є специфічною. Тобто загальних принципів організації обліку й вимог до його якості недостатньо, щоб відобразит в бухгалтерському обліку й розкрити в бухгалтерській звітності всі необхідні для аналізу й оцінювання показників інвестиційної діяльності підприємства.

Розглянемо, як регламентують таке поняття, як «елементи фінансової звітності», стандарти МСФЗ. «Елементами, безпосередньо пов'язаними з виміром фінансового становища в балансі, є активи, зобов'язання й капітал. Елементами, безпосередньо пов'язаними з вимірами результатів діяльності у звіті про прибутки й збитки, є доходи й видатки. Звіт про зміни у фінансовому становищі, зазвичай, відображає елементи звіту про прибутки й збитки й зміни, що відбулися в елементах балансу» [3, с. 43].

Міжнародні стандарти фінансової звітності та нормативна база українського бухгалтерського обліку, наразі, не визначають елементи, що обумовлені специфікою інвестиційної діяльності й, зокрема, у випадку нашого дослідження – по капітальних вкладеннях у галузі виноградарства. На наш погляд необхідна деталізація елементів фінансової звітності з метою виділення інформації про інвестиції, що здійснюються як капітальні вкладення.

Така деталізація має проводитись у наступних напрямках:

Активи:

а) Капітальні вкладення в основні засоби:

- придбання окремих об'єктів;
- створення (будівництво) об'єктів.

б) Орендовані основні засоби.

Зобов'язання:

а) зобов'язання перед постачальниками;

б) зобов'язання перед орендодавцями;

в) зобов'язання перед бюджетом.

Капітал: додатковий капітал, сформований у результаті переоцінки основних засобів.

Для класифікації того, чому відповідає та чи інша стаття, пов'язана з інвестиціями, варто звертати увагу не тільки на юридичну форму, але й на економічну сутність, тобто особливий інтерес представляє інформація про капітальні вкладення підприємством засобів у всіх напрямках і джерелах цих вкладень. Також, слід зазначити, що дослідження сутності, значення, і змісту інвестицій для відображення їх у звітності недостатньо, тому що необхідно визначити методику й способи оцінювання інвестицій як об'єктів обліку.

Основним джерелом для одержання необхідних даних є бухгалтерський облік, а традиційним завданням бухгалтерського

обліку інвестицій, що здійснюються у формі капітальних вкладень, є формування повної й достовірної інформації, а також оцінки активів: «Процес оцінювання являє собою процедуру присвоєння (втїлення) в об'єкти бухгалтерського обліку певних грошових величин, отриманих таким чином, щоб їх можна було використати як агрегування (наприклад, для підсумкового оцінювання активів), так і окремо залежно від конкретної ситуації» [4, с. 307]. Американські економісти Є. С. Хендриксен і М. Ф. Ван Бреда пояснюють такий підхід до визначення тим, що всі об'єкти обліку можна поділити на майно (дебіторська заборгованість, основні засоби, цінні папери й т. д.) і дії й події (реалізація товарів, виплата дивідендів). Для оцінювання будь-якого об'єкта в першу чергу необхідно вибрати показник, за яким буде проведена оцінка.

З огляду на те, що активи підприємства можуть бути оцінені з різних позицій, в інтересах користувачів звітності слід передбачити оцінки за декількома показниками. Усі ринкові ціни відображаються у фінансовій звітності, оскільки прийняті на її основі рішення можуть впливати на поточне й майбутнє положення справ підприємства.

Інвестиційна діяльність, зокрема, капітальні вкладення, характеризуються процесом вкладення засобів і накопичення витрат на рахунках у розмірі здійснених вкладень до повного формування їхньої балансової вартості. Тому найцікавішими питаннями є оцінювання придбання; поточної вартості придбання об'єкта; дисконтованої майбутньої вартості придбання об'єкта. Оцінка придбання має основний критерій для свого визначення – собівартість – ціну, що сплачена бізнесом за придбання прав власності та володіння активами, що містять усі платежі по його доставці, установці та впровадженню в експлуатацію. Собівартість придбання капітальних вкладень це ціна реальної згоди й вона може бути перевірена. Собівартість довгострокових інвестицій є найчастіше застосовуваною основою визначення балансової вартості інвестицій.

Логічно, що особливості обліку інвестицій залежать від об'єкту інвестування, а виноградарство одна із самих специфічних галузей сільського господарства. Створення й підтримка виноградних насаджень вимагає необхідності здійснення довгострокових інвестицій і стратегічним завданням галузі є відновлення сировинної бази й підвищення її якісного рівня, для чого необхідне постійне інвестування

у відтворення й реконструкцію виноградників. Превалюючою тенденцією в даній галузі є укрупнення, концентрація й вихід на ринок великих компаній, що здійснюють свою інвестиційну діяльність на підставі принципів вертикальної інтеграції.

У сільськогосподарських компаніях вертикальна інтеграція з'явилася, коли компанії почали шукати можливості підвищення частки доданої вартості, створюючи сировинні зони для виробництва й подальшої переробки своєї сировини, а потім розвиваючи власну торговельну мережу.

Наразі, інтеграція в АПК здійснюється винятково на основі бізнес-інтересів. Усередині вертикально-інтегрованих компаній ринкові механізми замінюються організаційно-економічними інструментами координації, створюються організаційно-виробничі й організаційно-управлінські структури жорсткого типу. Вони мають очевидні переваги в економії на масштабах виробництва, скороченні трансакційних витрат, додаткового залучення інвестицій і організації роботи з впровадження інновацій. Ефективність вертикально інтегрованих компаній значною мірою залежить від наявності тісних інформаційних зв'язків між структурними складовими і спільністю процесів розвитку, що багато в чому визначає темпи освоєння інновацій, оскільки все більше значення мають інформація, професійні знання, новації, інтелектуальна власність, нематеріальні активи. Інтеграційні взаємозв'язки, вміщуючи обмін інформацією, стають найбільш значущим фактором конкурентоспроможності, визначально впливаючи на продуктивність решти всіх інших факторів.

Підвищення ступеня інтеграції при створенні вертикально інтегрованої компанії безпосередньо впливає на інвестиційну активність галузі виноградарства. Значно розширюються можливості залучення кредитних ресурсів, оскільки позитивні приклади народжують у потенційних інвесторів упевненість в успіху. Ретельне вивчення ученими і фахівцями досвіду освоєння інновацій в господарствах області дозволяє запобігти помилкам при їх подальшому поширенні, підвищує ефективність інвестицій, скорочує термін окупності капіталовкладень. Істотно знижуються трансакційні витрати при розробці обґрунтованих програм розвитку, планів і оформленні кредитів.

«Основна перевага вертикальної інтеграції – надійність постачань, економія на трансакційних витратах і на масштабі, контроль за доданою вартістю усередині однієї організації. З економічної точки зору диверсифікованість активності знижує загальний ризик для компанії. Перевагою для бізнесу компанії є й той факт, що продажі сектора upstream – це закупівлі сектора downstream», – економіст Французького інституту нафти (IFd) Жан-Поль Куэль. Хоча всі інтегровані компанії складаються з підрозділів upstream і downstream, співвідношення між цими структурними підрозділами дуже сильно відрізняються, і зростають вони з різною швидкістю. Коментуючи повідомлення про прибуток своєї компанії, президент нафтодобувної та нафтопереробної вертикально-інтегрованої компанії Chevron Техасо Дейв О'Рейлі відзначив, що високі прибутки були досягнуті, насамперед, за рахунок зростання в секторі upstream [5].

Стосовно галузі виноградарства такі дослідження відсутні, але можна припустити, що тенденція буде подібною. Ознаки вертикальної інтеграції в галузі виноградарства й виноробства такі:

- організація власних виноградарських розплідників для вирощування високоякісних саджанців;
- придбання власних земельних угідь;
- закладка власних виноградників;
- виробництво власної сировини;
- виробництво виноматеріалів і готової продукції для продажу;
- створення власної торговельної мережі для продажу готової продукції.

Заходи, що розроблені Кабінетом Міністрів і Міністерством аграрної політики та продовольства України зі стабілізації в галузях садівництва й виноградарства передбачають як цільове фінансування, так і пільги по окремих видах податків. У зв'язку із чим, особливо актуальним є питання відображення в обліку капітальних інвестицій у багаторічні насадження.

За останні 10 років відбулися великі зміни у вітчизняному бухгалтерському обліку й регламентуючого його законодавства. Відповідно до пункту 25.1.3 П(С)БО 30 «Біологічні активи» багаторічні насадження належать до довгострокових біологічних активів і всі витрати, пов'язані з їхнім придбанням і створенням

відображаються на субрахунку 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» [6]. Це витрати:

- на оплату праці;
- посадковий матеріал;
- паливо-мастильні матеріали;
- на доставку;
- на обробку посадкових площ;
- на добрива;
- на засоби захисту рослин;
- на роботи й послуги;
- на ремонт багаторічних насаджень;
- інші витрати на утримання основних засобів.

Облік інвестицій у чинній практиці регулюються законодавчими й нормативними актами. Організація бухгалтерського обліку, що заснована на чинній нормативній базі, на нашу думку, не здатна повністю забезпечити можливість розкриття інформації про інвестиційну діяльність бізнесу та про здійснені капітальні вкладення з двох причин: по-перше, нормативні акти, що регулюють облік інвестицій повністю не адаптовані до міжнародних стандартів та по-друге – Єдиний План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій не передбачає різноманітності об'єктів обліку й можливості повного відображення операцій, пов'язаних зі здійсненням капітальних вкладень.

Спосіб ведення аналітичного обліку, що існує наразі, з погляду управлінського обліку, має низку недоліків, що чітко проявляються при вивченні структури зазначених відомостей, оскільки класифікація витрат не дозволяє групувати їх у розрізі конкретних проектів.

При використанні методології управління проектами в розвитку бізнесу слід мати на увазі: якщо проект інвестицій містить кілька видів робіт, то всі вони мають бути враховані на одному субрахунку в розрізі видів витрат, що забезпечить додаткові можливості їхнього аналізу, обліку відхилень від кошторисів і оцінки фінансових результатів від капіталовкладень у конкретні проекти. Критеріями додаткового аналітичного розподілу витрат капітального характеру в рамках управлінського обліку, у галузі виноградарства на наш погляд, можуть слугувати:

а) ознаки аналітичності. Чинні проекти, коли в аналітичних розрахункових формах облік здійснюється в розрізі проектів заходів розвитку тих або інших сфер діяльності, аналітичність інформації покращується. У цьому випадку менеджменту не потрібно додаткових зусиль, щоб зіставити витрати на проект із отриманими від нього доходами й оцінити ефективність у силу реалізації стратегії;

б) регламентування безпосередньої організації обліку. Етапи робіт визначають, коли бухгалтерський облік довгострокових вкладень організується, виходячи з їх певних попередніх етапів. Наприклад, при закладанні винограднику, етапами капіталовкладень можуть бути: підготовка земельної ділянки, закупівля посадкового матеріалу, організація посадки, організація обробки молодих насаджень. Доцільність такої організації планування й обліку обумовлена тим, що для підприємства з фінансової точки зору не однаково, коли, у який саме період здійснені капітальні витрати, чи мають вони одноразовий характер або будуть здійснюватися протягом тривалого проміжку часу.

Якщо йдеться про поетапне інвестування, то для аналізу необхідно зробити більш складні розрахунки, щоб оцінити реальну ефективність інвестицій з урахуванням фактора часу, і облік, як підсистема менеджменту, повинен надати відразу готові, згруповані дані.

Варіант організації аналітичного обліку відповідно до запропонованого угруповання можливий уже сьогодні й не вимагає зміни існуючого плану рахунків і механізму обліку. Усі операції при цьому здійснюються аналогічно, тільки капітальні витрати різних проектів довгострокових інвестицій не «змішуються» в одному документі, а диференціюються й збираються в розрізі окремих проектів (при цьому можна ввести кодування проектів).

Такий варіант обліку витрат у рамках управлінського обліку приймається, якщо стратегічні заходи містять тільки витрати капітального характеру. У більшості випадків, реалізація стратегії вимагає обліку та попереднього планування витрат на проектування й наступне обслуговування в розрізі конкретних проектів і сегментів ринку.

Від початку робіт із закладання виноградників і до періоду плодоношення проходить декілька років. Такий підхід дозволяє виділяти в бухгалтерському обліку сегменти – інформацію з окремо

взятих проєктів. Вимога формування в обліку та звітності інформації із сегментів диктується міжнародним стандартом МСФЗ 14 «Сегментна звітність».

В умовах розвитку галузі виноградарства на принципах вертикальної інтеграції дотримання таких вимог є найбільш доцільним та ефективним, тому що організаційні сегменти обліку безпосередньо пов'язані із структурою підприємства, що надає можливість калькулювати витрати по проєктах, послугах та роботах підприємства. Явище вертикально інтегрованого бізнесу сполучено з таким поняттям, як трансакційні витрати, а саме: результатом вертикальної інтеграції є економія на трансакційних витратах або витратах користування ринковим механізмом.

До специфічної форми трансакційних витрат у галузі виноградарства можна віднести компенсації з 1,0% зборів. Недосконалість законодавчого регулювання викликає появу розбіжностей між заявленою та фактично отриманою сумою компенсації. З точки зору впровадження проєктів розвитку по конкретних господарствах, суми вищезазначених компенсацій є одним із фінансових джерел. Відхилення між сумами заявленої компенсації та отриманої слід враховувати поза окремими проєктами, з наданням відповідних кодів.

Можливість упровадження кодування номерів проєктів у системі обліку створює підґрунтя для виділення в бухгалтерському обліку сегментів, згідно вимог міжнародного стандарту МСФЗ 14 «Сегментна звітність». У свою чергу, організаційні сегменти обліку логічно виступають із особливостей структури підприємства й сегментування звітності, що створює умови для розрахунків калькуляції витрат як у розрізі дочірніх підприємств, так і в розрізі основних видів робіт і послуг.

Усі внутрішньо системні економічні операції відображають як рух цінностей за внутрішніми неринковими цінами і дорогі ринкові витрати з обслуговування внутрішнього руху капіталу в інвестиційній діяльності не використовується (рис. 1).

Трансформаційні й трансакційні витрати визнаються виробничими. Проте, якщо трансформаційні витрати майже завжди можна точно виміряти, то трансакційні витрати, за загальним визначенням, не піддаються прямому виміру. Сукупність

трансформаційних і трансакційних витрат і визначає таку категорію як собівартість реалізованої продукції [7].

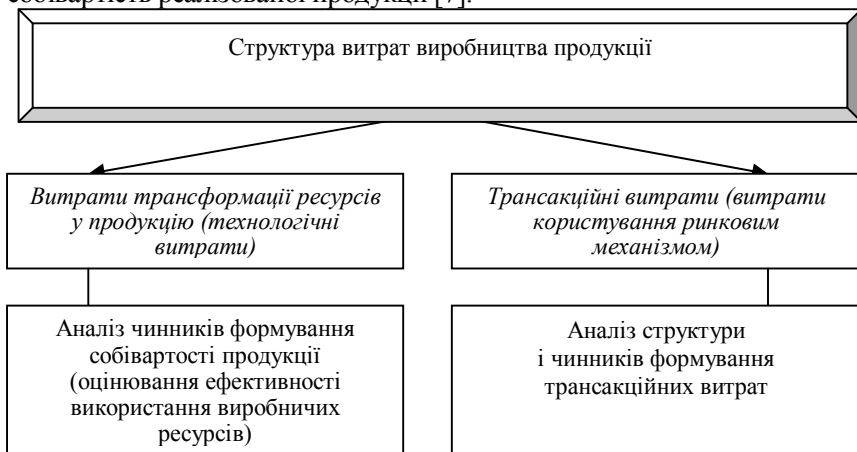

Рис. 1. Структура витрат виробництва продукції

В умовах вертикальної інтеграції починають діяти специфічні чинники підвищення ефективності інтегрованих агропромислових формувань такі як:

- ефект масштабу;
- зниження трансакційних витрат за рахунок вилучення з процесу відтворення прошарку посередників;
- оптимізація технологічних зв'язків (пропорцій) між партнерами – учасниками інтеграції;
- полегшений доступ до кредитних ресурсів і засобів державної підтримки;
- розширення можливостей залучення інвестицій та інноваційних технологій;
- синергетичний ефект інтеграції.

В умовах нестійкості й підвищених ризиків, у першу чергу – інвестування, властивих перехідній економіці й гальмуючим процесам економічного зростання, цю функцію трансакційних витрат вважаємо найбільш важливою й такою, що вимагає обґрунтованого підходу при аналізі й розвитку.

Слід відзначити, що трансакційні витрати не визнані в обліковому законодавстві і не виділяються в бухгалтерському обліку.

Система обліку, що склалася на сільськогосподарських підприємствах, спрямована на складання форм бухгалтерської і податкової звітності і не призначена для отримання інформації про трансакційні витрати.

Відокремлення таких витрат самостійним об'єктом в управлінському обліку вирішує проблему збору, обробки інформації, необхідної для прийняття рішень. Для систематизованого виявлення і накопичення всіх видів трансакційних витрат необхідно ведення обліку трансакційних витрат. Накопичення інформації за допомогою відповідного реєстру за конкретний період надасть можливість встановити у вертикально інтегрованій компанії реальні розміри витрат, розробити план їх скорочення, відповідно з яким надалі скорочувати їх, тобто передбачати у виробничо-фінансовому плані вертикально інтегрованої компанії скорочення трансакційних витрат в абсолютних розмірах.

Висновки. Облік інвестицій та його специфіка залежать від об'єкта інвестування. Виноградарство – одна із самих чутливих до економічної нестабільності галузей сільського господарства. Створення й підтримка виноградних насаджень вимагає необхідності здійснення довгострокових інвестицій.

Капітальні вкладення, характеризуються процесом вкладення коштів і накопичення витрат на рахунках у розмірі здійснених вкладень до повного формування їх балансової вартості, що впливає не тільки на поточний стан об'єкта, але й на його перспективу, тому питання оцінок придбання, поточної вартості придбання об'єкта, дисконтованої майбутньої вартості придбання об'єкта набувають над актуального значення.

Оскільки Міжнародні стандарти фінансової звітності й нормативна база українського бухгалтерського обліку не враховують специфіку інвестиційної діяльності по капітальних вкладеннях у галузі виноградарства, то необхідна деталізація елементів фінансової звітності з метою виділення інформації про інвестиції, здійснювані у формі капітальних вкладень.

Функціонування вертикально-інтегрованих підприємств та раціональна побудова в них бухгалтерського обліку дозволяє знижати трансакційні витрати, зберігати і поширювати робочі місця, підвищувати конкурентну позицію підприємств.

1. Грюнинг Х. Международные стандарты финансовой отчетности: Практическое руководство / Х. Грюнинг. – [3-е изд., обновл. и перераб.]. – М.: Издательство «Весь мир», 2006. – 344 с.
2. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С., Хлапъонов Л. Ю., Макухін Г. А. Управління затратами підприємства: монографія / Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. Ю. Хлапъонов, Г. А. Макухін. – К.: Лібра, 2007. – 319 с.
3. Гершун А. М., Аверчев И. В., Герасимова Е. Б. и др. Учет по международным стандартам: Учеб. пособ. / А. М. Гершун, И. В. Аверчев, Е. Б. Герасимова и др.; [под ред. Л. В. Горбатовой]. – М.: Фонд развития бухгалтерского учета. Бухгалтерский учет, 2003. – 504 с.
4. Хендриксен Е. С., Ван Бреда М. Ф. Теория бухгалтерского учета: [пер. с англ.]. – [под ред. проф. Я. В. Соколова] / Е. С. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
5. Кокшаров А. Вертикальная дезинтеграция / А. Кокшаров // Международный бизнес № 19(69). – 15 мая // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.expert.ua/articles/23/0/1974/.
6. Національні стандарти бухгалтерського обліку / 3 останніми змінами та доповненнями станом на 5 лютого 2009 р. // ТОВ МВП «Ананьївська друкарня», 2009.
7. Сушкова И. Н. Система учета договоров / И. Н. Сушкова // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.mihailow@kodeks.ru

УДК 657.9:336.2

Тимощенко Ю. М.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У ФІНАНСОВОМУ ТА ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ

У статті проаналізований стан нормативного регулювання оцінки вартості необоротних матеріальних активів підприємств у фінансовому та податковому обліку, визначені напрямки удосконалення.

Ключові слова: оцінка, вартість активів, матеріальні активи.

Тимощенко Ю. М.